

SAND OPLYSNING ER KUNDSKAB OM TINGENE SOM DE ER

NUMMER 18

15. SEPTEMBER 1921

70. AARGANG

KONG SALOMONS TEMPEL.

Et Tempel var hos Oldtidens Folk oprindelig en hellig, afgrænset Plads; dernæst blev Benævnelsen brugt om den paa denne opførte Bygning, som var indviet til en eller anden Guddom og bestemt til dennes Dyrkelse, altsaa Gudehus eller Guds-hus. De gamle Folkeslags Templer er blandt de Oldtidsmindesmærker, hvoraf der endnu haves mange Levninger, og det ses tydeligt, at disse Bygninger har været overordentlig stor-slaaede og navnlig hos Grækerne af stor Skonhed. De var forskelligt indrettede efter de forskellige Folks religiøse Anskuelser. I Reglen var der dog inderst i Templet et Allerhelligste, hvor Guddommens Billede stod, og flere Rum eller Forgaarde; oftest forte der Trapper op til Bygningen, paa de græske Templer næsten altid helt rundt, og hyppigt var de omgivne af en Mur. Som Eksempel paa et særligt pragtfuldt Tempel kan nævnes det store Jupitertempel paa Kapitolium i Rom.

Specielt tænkes ved »Templet« paa Joderne Tempel i Jerusalem. Joderne havde kun dette ene Tempel, og det var

deres ypperste nationale Helligdom og Enhedsmærke. Det første Tempel i Jerusalem blev opført af Salomon formentlig 990 f. Kr. paa Moria Bjerg. Der maatte udføres kolossale Forarbejder, Udjævning af Fjældtoppen, mægtige Fundamenteringer o. s. v. Templet blev bygget ganske i Stil med Tabernaklet, kun udførtes det af Sten og Træ og blev prægtigt udstyret. Den egentlige Helligdom var 60 Alen lang, 20 Alen bred og 30 Alen høj; af Højden udgjordes de 10 Alen af en Etage, bestaaende af en Række Kamre, og som strakte sig over hele Helligdommen. I det Helligste var Panelet indvendigt af Cedertræ med udskaaret Arbejde og Guldbelægning. Foran Helligdommens Indgang var der en Forhal, 20 Alen lang og 10 Alen bred, og foran den fandtes de to store Kobbersojler, der i Biblen benævnes Jachin og Boas. Flojdore af Oliventræ, der var beslaaet med Guld og prydet med udskaaret Arbejde, forte ind til det Helligste og det Allershelligste, hvilket sidste Rum var 20 Alen langt, bredt og højt, altsaa i den symbolske kubiske Form; her stod to 10 Alen høje Keruber af Oliventræ, ligeledes pragtfuldt smykkede, med udbredte Vinger; mellem dem stod Pagtens Ark med Lovens to Stentavler; i det Helligste stod Rogelsesalteret af Guld, 10 Guldysestager og 10 Skuebrødsborde, ligeledes af Guld. Mod Syd, Vest og Nord var hele Huset omgivet af en Sidebygning paa tre Etager, i hvilke der i talrige Kamre opbevaredes de til Templet hørende Skatte. Templet havde to Forgaarde, den ydre og større til Folket, den indre for Præsterne; i den sidste stod bl. a. det store Brændofferalter, 20 Alen langt, 20 Alen bredt og 10 Alen højt, udført i Kobber; fremdeles den vældige Kumme, der kaldtes »Havet« og var 30 Alen i Omkreds og 10 Alen højt; det hvilede paa 12 Kobberokser og benyttedes til de Præsterne foreskrevne Renselser; fremdeles var der 10 Vaskebækkener af Kobber m. m.

Hele Tempelpladsen var omgivet med overdækkede Sojlegange til forskellig Brug. Skont dette Tempel saaledes var meget prægtigt, var dets Storrelse dog ingeniunde impone-

rende, og naar det paa sin Tid vakte saa overordentlig Opsigt, maa dette vel nærmest tilskrives, at der tidligere slet ikke fandtes anseligere Bygninger i Palæstina. Efter godt 30 Aars Forløb blev Salomons Tempel allerede udplyndret af Ægypterne. Senere misbrugtes det i afguderisk Øjemed og vanhelighed; i 588 f. Kr. blev det helt opbrændt af Babylonerne, der odelagde Pagtens Ark og ranede de hellige Kar. Da Jorderne efter det babyloniske Eksil i 537 f. Kr. af Cyrus fik Tilladelse til at drage hjem under Anførsel af Serubabel, begyndte de straks paa Opførelsen af det andet Tempel, der blev fuldført og indviet i 516 f. Kr. Det stod paa samme Plads som Salomons Tempel, men var ringe og uanseligt mod dette; det Allerhelligste var aldeles tomt; Skattene var jo odelagte eller ranede. Omtrent 350 Aar senere blev det plyndret og vanæret af Kong Antiochos Epifanes af Syrien, men Judas Makkabæus lod det rense og istandsætte og i 165 f. Kr. paany indvie til Gudstjeneste. Efter at have staaet i henved 500 Aar blev det af Herodes d. Store næsten fuldstændig ombygget eller opført paa ny med stor Pragt.

Dette, der almindeligt kaldes det tredje Tempel, hvis Bygning stod paa i lange Tider, bestod af den egentlige Tempelbygning, der laa noget højere end de andre Bygninger; den var 100 Alen høj og af skinnende hvidt Marmor; mod Øst laa Forhuset, hvis Indgang var uden Dor, saa at man havde et imponerende Skue ind til Skillevæggen til det Helligste, hvortil Indgangen dækkedes ved et kostbart Forhæng; Forhuset var 100 Alen bredt, men Dimensionerne af den egentlige indre Tempelbygning var de samme som i Salomons Tempel. Det Allerhelligste var stadig tomt; i det Helligste stod Rogelsealteret, den syvarmede Lystage og Skuebrodsbordet. Ved Herodes' Tempel var der fire Forgaarde: Præsternes, Mændenes, Kvindernes og Hedningernes, i hvilken sidste alle kunde komme ind, men hvor der paa Latin og Græsk var opslaaet Forbud for Hedninger og urene Joder mod at gaa længere ind; i denne Forgaard var der ogsaa opslaaet Boder, hvor

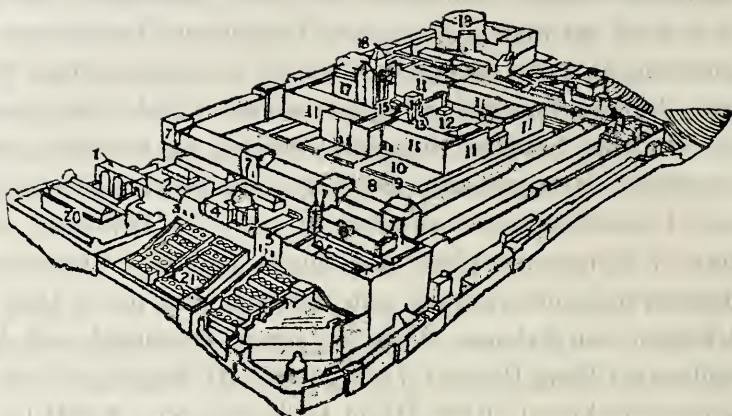
der solgtes Offerdyr, veksledes Penge o. s. v. Her var der ogsaa flere overdækkede Gange og Haller med Tempelskoler o. a. Det tredje Tempel blev først fuldendt 64 e. Kr., og allerede 6 Aar efter blev det under Jerusalems Belejring fuldstændigt fortæret af Flammerne. Paa Templets tidligere Sted staar der nu en muhamedansk Moske, der oprindeligt blev opført 644 e. Kr.

I Allers »Illustreret Familie-Journal« Nr. 27 1921 findes en Beskrivelse og Billeder af Kong Salomons Tempel. Vi bringer her Udgifveren vor bedste Tak for velvillig Imødekommenhed og Laan af Fotografierne og gengiver Tekst og Billeder nedenfor:

Da Palæstina ved Verdenskrigens Afslutning fra at være en tyrkisk Provins kom ind under engelsk Protektorat, fremsattes der i England fra visse Kredse Forslaget om at genopbygge Kong Salomons Tempel paa Moria Bjerg i Jerusalem. Det viste sig ved et hurtigt Overslag, at skulde Templet genopbygges blot nogenlunde, som det var i Salomons Tid, vilde det koste henimod 1200 Millioner Kroner, og dermed blev Planen opgivet. Men Diskussionen havde vakt Interesse for Salomons Bygning, og man har omkring i Verden med Iver studeret de Rekonstruktioner, som lærde Orientalister og Arkæologer har opstillet. Det Billede, man her ser af Templet, er en saadan Rekonstruktion, foretaget af Englænderne Johann Tenz, Dr. Gaster, Samuel Schor og James Neil. Man vil naturligvis være tilbøjelig til at tro, at der i en saadan Rekonstruktion af en for Tusinder af Aar siden forsvunden Bygning er mere Fantasi end Realitet. Imidlertid maa man huske, at man har haft ikke saa lidt at holde sig til. For det første har man god Besked om hele Byggemaaden paa Salomons Tid, blandt andet om den ejendommelige Symbolik, der anvendtes ved Opførelsen af enhver større Bygning, dernæst har man foretaget en Mængde Udgravninger paa Stedet, hvor Templet laa, og hvor nu Omars Moske ligger, og man har

fundet en Mængde Murrester, der viser Bygningens Omrids, og endelig har man jo det gamle Testaments Beretninger at holde sig til. I 1ste Kongernes Bog og 2den Kronikernes Bog gives der, som man véd, en meget detailleret Beskrivelse baade af, hvorledes Salomon byggede Templet, og hvorledes han indrettede det, og saa nøje stemmer denne Beskrivelse overens med Udgravningens Resultater, at man for Eksempel paa flere af Ringmurens Sten har fundet fönikiske Bygmestres Mærker, hvad der viser, at man her staar over for de Dele af Arbejdet, som Salomon ifølge det gamle Testamente lod Arbejdere fra Kong Hiram i Tyros udføre. Til Bygningen havde Kongen udskrevet 70.000 Mænd til Lastdragere, 80.000 til at hugge paa Bjerget og 3600 til Opsynsmænd, og desuden forskaffede Kong Hiram ham 30.000 Arbejdere, »fordi der ikke var nogen i Israel, der forstod at hugge Træer som Zidonierne«. De Maal paa Bygningens Længde og Bredde, som man finder i 1ste Kongernes Bog og 2den Kronikernes Bog, stemmer ogsaa fuldstændig overens med Udgravningerne, saa Modellen af Templet, man ser her, vil sikkert ikke være meget forskellig fra Virkeligheden.

Med de 183.000 Mand byggede Kong Salomon i ca. 18 Aar paa Templet og i 13 Aar paa sit eget Hus. Det hele Komplex rummede da ikke blot Kongens Slot, Templet med Forgaarde, Helligdomme, Allerhelligste, Broer, Porte og Stalde til Offerdyr, det har ogsaa haft Boliger for Præsterne, en Tronsal til Domsafsigelser, det store »Hav«, i hvilket Præsterne rensede sig, og en Række andre Bygninger. Om det hele er gaaet en stor Mur, der har skilt det fra den øvrige Verden. Det har været den hellige By i Byen. Efter de gammeltestamentlige Beskrivelser har Salomon, hvis Rigdomme har været uhyre, anvendt ganske enorme Summer paa det. Det meste Bygningsmateriale har været »hele Sten«, det vil sige mægtige Blokke, »som blev tilførte, og hverken Hamre eller Økse ej heller noget Redskab af Jern blev hørt i Huset, der det byggedes«,

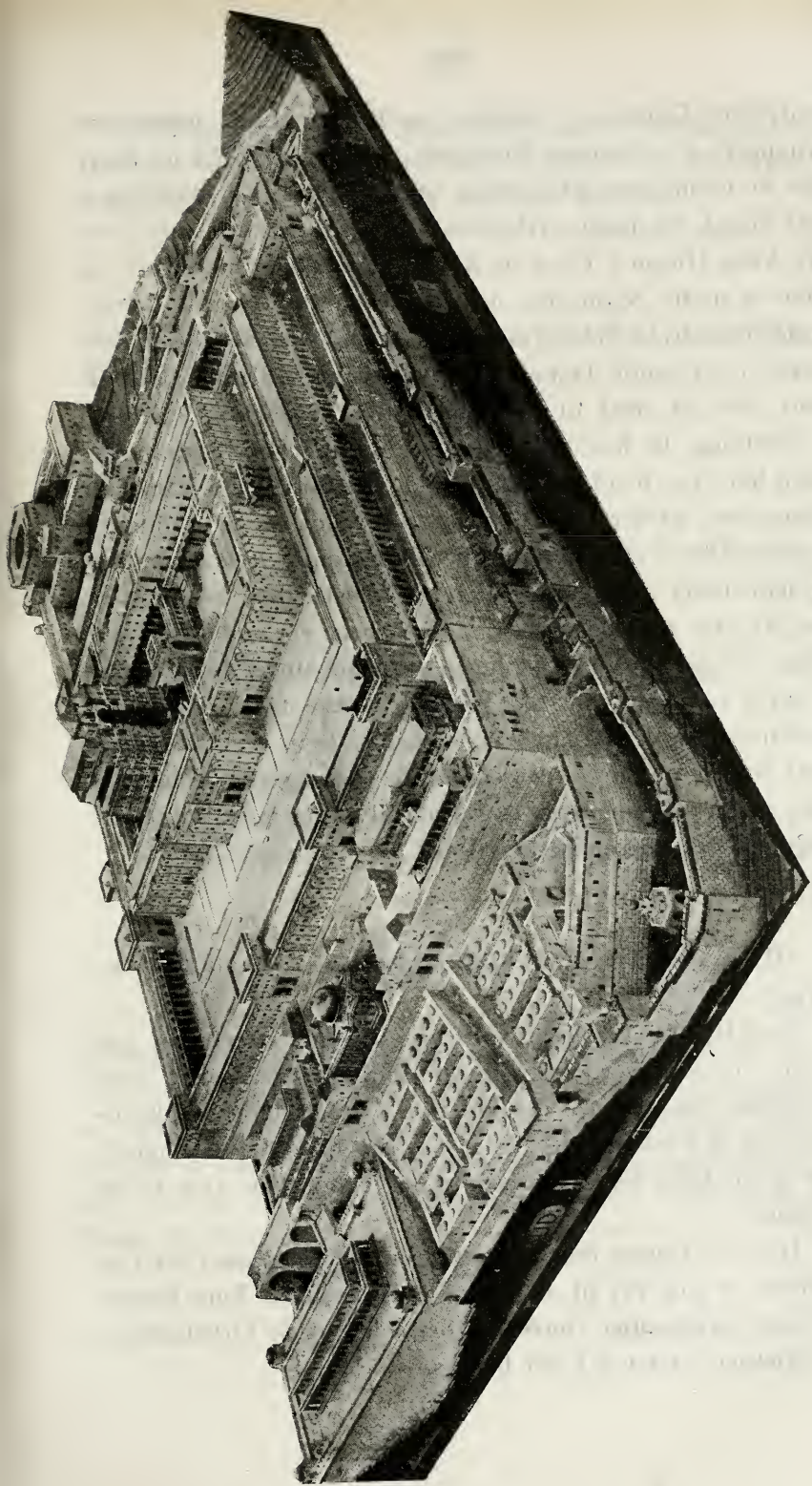

RIDS AF TEMPLET OG FORKLARING AF DE FORSKELLIGE DELE.

I 1ste Kongernes Bog 7.—8. Kapitel og i 2den Krønikernes Bog, 3., 4. og 5. Kapitel i det gamle Testamente læser man den fuldstændige Beskrivelse af Templets og Kongeborgens Dele.

Man genfinder dem nu her.

<p>1) Broen, der førte over Tyropo-
jons Dal.</p> <p>2) Libanons Skovhus.
(1. Kong. Bog., 7. Kap.)</p> <p>3) Dobbeltport.</p> <p>4) Bygningen, i hvilken Kongens
Trone stod.
(1. Kong., 7.)</p> <p>5) Tredobbelt Port.</p> <p>6) Kongens Palads.</p> <p>7) Ydermuren, der gik rundt om
hele det egentlige Tempel.</p> <p>8) Forgaarden, hvori Folket for-
samledes.</p> <p>9) En Trappe med 12 Trin, der
ledte til</p> <p>10) Den nedre Del af Forgaarden.</p> | <p>11) Trefløjet Bygning om den mel-
lemste Gaard.</p> <p>12) Den mellemste Gaard eller „Det
hellige“.</p> <p>13) Trappe op til „Det store Hus“.</p> <p>14) Det store Hus.</p> <p>15) Gaarden for Brændofrene.</p> <p>16) De to Piller Jachin og Boas.
(1. Kong. Bog, 7. Kap.)</p> <p>17) Det Allerhelligste.</p> <p>18) Det mellemste Taarn.
(2. Krønik. Bog, 3. Kap.)</p> <p>19) Millos Hus.
(2. Kong., 12. Kap.)</p> <p>20) En Del af Kongens Slot.</p> <p>21) Staldene, i hvilke Offerdyrene
henstod.</p> |
|--|---|

KONG SALOMONS TEMPEL PAA MORIA BJÆRG I JERUSALEM, saaledes som moderne Forskere mener, det har set ud i al sin blændende Pragt og Skønhed, og som man har rekonstrueret det i en Model. Foranstaende vil man se et Rids af Templet og under dette Rids en Forklaring paa de enkelte Dele.

endvidere Cedertræ i Bjælker og Bræder »med udskaarne Knapper og udsprungne Blomster«, Kobber og Guld og Solv. Det er naturligvis ikke muligt at sige, hvad hele Bygningen har kostet, thi baade Arbejdsloen og de Materialer, som kom fra Kong Hiram i Tyros og Zidon, blev betalte med Korn og Olie og andre Naturalier, men man kan gøre en lille Beregning over, hvad der er medgaaet af Guld og Sølv. Der fortælles i det gamle Testamente, hvor mange Talenter Guld og Solv, der gik med til Bygningen: til Tagdækning og Vægbeklædning, til Kar og Lysestager; og efter de Beregninger, man har over, hvad en Talent Guld eller Sølv betød, kan man regne med, at der i vore Penge er anvendt ca. 800 Millioner Kroner. Der er endogsaa opstillet Beregninger, hvorefter alene Ædelmetallet i vore Dage vilde have kostet over 2000 Millioner Kr. Man maa dog huske, at Værdierne var anderledes den Gang end nu. — Ved Bygningen af denne Model af Salomons Tempel har man som sagt i første Række taget Hensyn til Beretningerne i det gamle Testamente. Den, der vil studere vort Billede nærmere, bør ogsaa tage for sig 1ste Kongernes Bog og 2den Krønikernes Bog. Man vil da have den fuldstændigste Forklaring og Beskrivelse.

»Hvad man lærer sin Sjæl at forvente, det vil den opbygge.«

Vort Hjertes Længsler, vor Sjæls Higen er noget mere end blotte Tanketaager, fostrede af Indbildningskraften, eller daadløse Dromme. De er Profetier, Forudsigelser, Budbringere om og Forløbere for Ting, som kan blive til Virkelighed. De giver Maal for, hvor højt vi tor sigte, hvor vidt vi tor spænde.

Hvad vi længes imod, alvorligt ønsker og stræber efter at udføre, er paa Vej til at blive Kendsgerninger. Vore Idealer er som skyggeagtige Omrids af bagvedstaaende Virkeligheder — Kærnen i selve det, der haabes.

Billedhuggeren véd, at hans Ideal ikke er et blot og bart Foster af hans Indbildningskraft; men det er en Profeti, en Anelse om det, der vil mejsles i det ægte Marmor.

O. Swett Marden.

EFTERAARSKONFERENCERNE I NORGE

vil blive afholdt som følger:

Bergen 8., 9. og 10. Oktober.

Trondhjem 15., 16. og 17. Oktober.

Kristiania 22., 23. og 24. Oktober.

Aug. S. Schou,

Præsident for den norske Mission.

EFTERAARSKONFERENCERNE I DANMARK

vil blive afholdt som følger:

Aalborg 8., 9. og 10. Oktober.

Aarhus 15., 16. og 17. Oktober.

København 21., 22., 23. og 24. Oktober.

NOTITS.

Ved vort Besøg i Norge for nogle Dage siden blev vor Opmærksomhed henledet paa Referatet af Konferencen, der afholdtes i Kristiania den 24. April 1921, hvori det blev forglemt at indføre, at Ældste Julius Stenersen, efter eget Ønske, blev løst fra at være Bestyrer for Kristiania Grens Søndagsskole med Tak og Ære for vel udført Arbejde i den Tid, han har staaet som Bestyrer.

DE TRE STORE TÆNKERE.

Af Dr. phil. *Frederik Poulsen.*

(Fra Dagbladet »København«.)

I.

SOKRATES

Fjern fra Mængden og ensom er den nyere Tids Tænkere. Da Descartes i 1629 efter et omflakkende Liv planlagde sit Hovedværk, slog han sig ned i Holland og levede der ensomt i 20 Aar med sine Idéer og Optegnelser, idet han i denne Periode 24 Gange vekslede Opholdssted for at undgaa Besog og Breve, og midt i det folkerige Amsterdam boede han som Eremit og var, som han selv siger, det eneste Menneske i Byen, der hverken bekymrede sig om Forretninger eller Politik. Længe tovede han, før han begyndte med Offentliggørelsen af sit Værk, og da var Freden forbi. Baade Begejstringen og Forbitrelsen gjorde ham Opholdet i Holland ufrit og tvang ham bort, og mod sin Vilje endte han som Forelæser og Hofmand hos Dronning Christina af Sverige. Ogsaa Spinoza talte kun til Samtiden gennem sine Skrifter. Selv levede han ensom og upaaagtet og tjente til Livets Ophold ved at slibe optiske Glas.

Sokrates er Tænkeren fra Menneskehedens Ungdom, hvis Virksomhed og Forkyndelse foregaar midt i det daglige, aktive Liv. Han er den første, der har formuleret Filosofiens Grundspørgsmaal: hvad er Meningen med Mennesket midt i den gaadefulde Verden? Men han stillede det ikke til faa faglærte Kolleger eller en lille Kreds af Oplyste, men til enhver, han mødte, ogsaa Haandværkeren og den menige Mand.

I Syden, hvor Samtaler, politiske Forhandlinger, Handel og Retspleje tildels endnu foregaar i fri Luft, paa Gader og aabne Pladser, var denne Sokrates' Form for Forkyndelse naturlig og selvfølgelig. Paa Athens Torve eller i Gymnasierne modtes Fædrene og drøftede, hvorledes de skulde dygtiggøre deres Sonner, og baade Lærerne i »Musik« af den gamle Skole

og de nymodens Sofister var lige for Haanden, blandede sig maaske endog i Samtalen. Eller Klyngerne samledes og debatterede en berømt Politikers sidste Tale eller den og den Statshandling, og enhver kunde tage Ordet og sige sin Mening. Hver Drøftelse formede sig som en Ordkamp med de Omkringstaaende som kritiske og fordringsfulde Kampdommere. Ingen fik Lov at brede sig med Trivialiteter og Selvfølgeligheder. Denne Hovedstadsbefolkning torstede efter Nyheder, krævede funklende Liv og straalende Vid i Taler og Dialoger, taalte alle Meninger, kun ikke Kedelighed og Selvbehagelighed. Vé især den, der vilde ramme Modstanderen ved at pukke paa Stilling eller Autoritet, naar Argumenterne svigtede! Saa var det klogere at forringe sig selv, at tillade sig i al Jævnhed, som en ringere Mand af Folket, at stille et Par smaa Spørgsmaal, som man saa mindeligt bad de kloge Sagkyndige besvare. Kunde man da faa Ram paa den anden og vise, at han var mere uvidende end En selv, saa var man sikker paa de Omstaaendes Tilslutning.

Det er disse Forhold, der har givet den sokratiske Samtale dens Stil, den berømte sokratiske Ironi dens Form. Sokrates er saa langt fra at være Skolemesteren med hævet Pegefinger, at han tværtimod giver sig som den enfoldige Lægmand, der søger Oplysning, som ikke forstaar dette eller hint Punkt og er saa villig til at lade sig belære, men spørger og bliver ved at spørge, til den indbildte Kloge opgiver Ævret i slet dulgt Raseri. Han er ogsaa jævn af Viden, forstaar sig ikke som Thales paa Himmellegerne og Naturfænomenerne, nej, nej, det er langt over hans Forstand. Han vil blot saa gerne vide, hvorledes man bliver en dygtig Borger, en tapper Soldat, et godt Menneske, eller hvorledes man bedst gør sin Stat sund og stærk. Han er ikke som Sofisterne i Stand til for Betaling at undervise en ung Mand til at blive en slagfærdig Taler eller en dreven Politiker. Sokrates har intet at fordre Betaling for, thi han véd ingen Ting og giver sig heller ikke ud for at vide noget. Det eneste, der adskiller ham fra So-

fisten eller den sagkyndige Menigmand, er, at han er klar over sin Uvidenhed og gerne vil have den afhjulpet. Derfor kan han heller ikke blive træt af at spørge.

En Dag var der for Eksempel kommen en fremmed Fægteleærer til Athen, en Mand med stort Ry, og de velhavende Familjefædre drofter nu indbyrdes, om de skal lade ham undervise deres Sonner. »Hvad vil I opnaa?« spørger Sokrates, og Fædrene svarer, at de vil gøre deres Sønner til tapre Soldater. »Hvad Slags Tapperhed tænker I særligt paa?« fritter Sokrates videre, og: »Hvad er Tapperhed?« En Mand, der har været med i Krig, giver Svaret: »Tapperhed er, naar man ikke loper sin Vej i Kampen.« Sokrates bemærker, at man ogsaa kan være tapper overfor Sygdom eller ved at gøre Modstand mod uretfærdige Magthavere, og viser dermed, at den anden kun har givet et enkelt Eksempel paa Tapperhed, men ikke forklaret, hvad Tapperhed egentlig er. Den virkelig Tapre véd, at der gives Ting, der er værre end Doden, f. Eks. at gøre Uret, svigte sin Pligt, komme i Strid med det bedste i sig selv ved at boje sig for ydre Overmagt. Har den Tapre her Valget, saa vælger han Livsfaren. Derimod er det ikke Tapperhed med lukkede Øjne og dumdristigt at styrte sig i Fare. Den Tapre véd, at det er hans Pligt under visse Forhold at gøre alt for at redde sit Liv. Hvis Hærføreren, af hvis Dygtighed Slagets Udfald afhænger, kaster sig ind i Kamptummelen, saa er han ikke tapper; derimod hvis han holder sig tilbage, selv med Fare for at synes fejj. Gennem saadanne og andre Eksempler naar Sokrates frem til Begrebsbestemmelsen: Tapperhed er den rigtige Indsigt i, hvad man bør frygte og ikke frygte, og Viljen til at handle derefter.

Paa den Maade tvang Sokrates i hvert enkelt Tilfælde sin Samtid til at tænke ethvert Problem igennem, fore Undersøgelsen til Bunds. Vedholdende som en Bremse kredsede han om og stak med uventede Spørgsmaal den ulykkelige Spidsborger, der vilde hjælpe sig igennem med gængse Fraser eller overfladisk Overlevering. Gennem en Styrteso af Spørgsmaal

vilde han rense Sindene for Uvidenhed og tvinge hver enkelt til at erkende, hvad der baadede ham bedst, og hvorved han kunde blive en nyttig Samfundsborger. Sokrates, der var Son af en Jordemoder, sagde selv spøgende, at det kun var hans Moders Kunst, han øvede, idet han forløste Sjælene med Sandhedens Erkendelse.

Alt dette var noget nyt i Menneskehedens Historie. Forunderlig har Sokrates' Virkning været paa dem, der sluttede sig til ham, særlig de Unge.

Der udgik et sælsomt Trylleri fra denne braknæsede Mand med den skaldede Isse, de smaa Hundedøjne og de tykke Læber, han, som gik i daarlige Klæder, barfodet hele Aaret og odte sin Formue for at lytte til den »dæmoniske« Stemme i sit Indre, der drev ham frem til Spørgsmaal og Undersøgelser. Alle har set noget forskelligt i hans Væsen. Nogle fæstede sig ved hans Ligegyldighed overfor Livets Goder, thi han kunde sige med Spinoza: »Fra Dag til Dag var jeg i Forlegenhed, hvor jeg skulde finde det daglige Brod, og dog var jeg et af de lykkeligste Mennesker paa den vide Jord.« Og dog var Sokrates ingen Asket, men deltog gerne i Fester og muntre Drikkelag og holdt ud længere end nogen anden. Derfor kunde en anden af Eleverne opfatte ham som Repræsentant for den muntre, sorgløse Nyden. Men for Platon, den ypperste af Disciplene, var Sokrates den dæmoniske, den store, stille, glodende Sandhedssoger, hvis indre Ild sporedes selv i de stilfærdigste Spørgsmaal.

Thi for Sokrates var Indsigten i, hvad der var god og rigtig Handling, ensbetydende med Udforelsen. Dyd er Viden, sagde han. Dermed udtalte han, at Indsigten ikke beroede paa den klare Opfattelse alene, men paa Erfaring, Oplevelse, man kunde næsten sige: Besættelse. Derfor vandtes den sande Viden ikke i første Omgang. Sokrates vidste fra sig selv, at Lidenskaben kunde spille Indsigten et Puds. Selv havde han i sin Ungdom været en ubændig hidsig Mand, og det tog Tid, for Fornuften sejrede over hans Temperament. Det fortælles,

at en Asiater, der var berømt for at kunne aflæse et Menneskes Karakter af hans Ansigt, efter en Undersøgelse af Sokrates' Ydre erklærede ham for dum, sløv og kvindekær. Alle lo, men Sokrates erklærede, at Manden havde Ret: han havde haft disse slette Anlæg, men overvundet dem ved Fornuftens Hjælp.

Paa den Maade blev Indsigten for Sokrates noget ophøjet, noget som den Kristnes »Erfaringer«, den dybe Oplevelse af Sandheden, der gjorde det umuligt for Mennesket ikke at lyde dens Bud. Kun gennem Indsigten nærmer Mennesket sig Gud og bliver godt.

Sokrates paakaldte ikke det overnaturlige. Det er hans Storhed, at han aldrig lod sig hylde som en Guddoms Repræsentant eller talte med himmelsk Tunge. Han var og blev Mennesket, der strider sig mojsomt frem til Sandheds Erkendelse. Men denne Sandhed selv var hellig, var Guds hemmelighedsfulde Tale i Menneskehjertet, og derfor kan Sokrates trods alt minde om Middelalderens Mystikere med deres Stræben efter at skabe det tomme Rum i Menneskehjertet for at fylde det med Erkendelsen af det guddommelige.

I denne høje Vurdering af Indsigten er Sokrates ægte Attiker. I sin berømte Ligtale siger Perikles om sit Folk: »Vi har den Ejendommelighed, at vi baade er dristige og tænker til Bunds over, hvad vi indlader os paa, noget der berover andre deres Handlekraft.«

Da ikke desto mindre det attiske Folk, fortørnet og trættet af Sokrates' paatrængende Krav om aandelig Redelighed og Selvstændighed, dømte ham til Straf, da aabenbarede han, at han havde Indsigt i, hvad Tapperhed var. Da faldt det ham ikke ind at bede sine Dommere om Skaansomhed, tværtimod æggede han dem ved Trods til at afsige Dødsdommen. Thi i sit Livs Opgave: at være sit Folks Samvittighed kunde han ikke svigte. Sokrates døde ikke som en Martyr, der ser Himlen aabne sig og derved kommer let gennem Døden. Han gik til Giftbægeret med klar Indsigt i Dødens Væsen: »Enten er

Doden som en evig Sovn, og den kan ingen fornuftig Mand frygte, eller der er et Hinsides, hvor jeg kan modes med mit Folks Ypperste og fortsætte med min Virksomhed: at spørge for at prøve Sjælene.«

Derfor blev hans Død Prøvestenen paa hans Livs og hans Læres Ægthed. Han lærte Menneskeheden, at Doden er at foretrække fremfor at se sig sjælelig forringet.

NOGEN FØLGER DIG.

Nogen følger Dig. Der er nogen, der ser Dine Fodspor i Sandet, og som ubevidst følger Din Vej. Der er nogen, der har fanget et Glimt af Dig, som Du vandrer gennem Livets hemmelighedsfulde Skove, og som kommer efter Dig, maaske blot fordi han ikke véd nogen bedre Retning at tage.

Thackeray sagde, at ingen Irlænder var saa fattig, at han ikke havde en endnu fattigere Irlænder levende paa sin Bekostning. Og ingen er saa ubetydelig, at han ikke ved sit Eksempel bestemmer en andens Liv.

Vi holder af at undervurdere os selv — for at slippe for Ansvar; men vi kan ikke slippe udenom den skæbnesvangre Magt til at lede andre. De følger os, enten vi vil eller ej.

De Eksempler, der følges ihærdigst, er de, der ikke sætter sig selv op som Eksempler. Naar et Menneske raaber: »Gor ikke som jeg,« faar hans Handlinger netop stærkest Hold paa os. Drengene bander og ryger, fordi de ser andre gore det. Ungdommen drikker, fordi andre gor det. Folk gor mange Ting, snarere fordi andre gor det, end af nogen anden Grund.

Der er nogen Tiltrækningskraft i enhver af os; lige meget hvor ubemærket en Person Du end forekommer Dig selv at være, der er nogen, der ledes af Dig ved de usynlige Traade, der naar fra Dig til ham. Ingen Sjæl vandrer alene. Ingen af Dine Handlinger undgaar sit Ekko i en andens Bryst. Ned ad Livets Veje vandrer Du i Spidsen for en Procession. Taa-

get og instinktmæssig følger den Dig. Ubevidst, mere end bevidst, gør Du denne Verden til et bedre eller værre Sted, Du øger dens Skat af Lykke eller dens Dynge af Elendighed; Du spreder Lys eller avler Morke. Du kan ikke undgaa det saa længe, Du lever.

Naar de allersidste Boger skal gøres op, da er det Dine »smaa, navnlose, forglemte Handlinger«, som vil veje mest.

VÆBnersang.

Altid frejdig, naar Du gaar
Veje, Gud tor kende,
selv om Du til Maalet naar
først ved Verdens Ende.

Aldrig ræd for Morkets Magt!
Stjernerne vil lyse;
med et Fadervor i Pagt
skal Du aldrig gyse.

Kæmp for alt, hvad Du har kært,
do, om saa det gælder,
da er Livet ej saa svært,
Doden ikke heller.

INDHOLD:

Kong Salomons Tempel ...	277	Notits	285
Efteraarskonferencerne i		De tre store Tænkere	286
Norge	285	Nogen følger Dig	291
Efteraarskonferencerne i		Væbnersang	292
Danmark	285		

Udgivet og forlagt af CARL E. PETERSON, Korsgade 11, Kbhvn. N.

Trykt hos F. E. Bording (V. Petersen).